

Серпенінова Ю.С. Особливості обліку фінансових витрат на створення кваліфікаційних активів / Ю.С. Серпенінова, О.С. Алтинцева //Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір (збірник наукових праць) / НАН України. Ін-т регіональних досліджень ; редкол. : відп. ред. В. С. Кравців. – Львів, 2014. – Вип. 1 (105) – С. 455-463 (0,42 др.арк., авт.обсяг – 0,35 др.арк.)

УДК 336144:330341.1

Серпенінова Ю.С. Алтинцева О.С.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ВИТРАТ НА СТВОРЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ АКТИВІВ

У статті проаналізовано існуючу нормативно-правову базу з питань регулювання обліку фінансових витрат. Розглянуто особливості обліку та альтернативні підходи до відображення в обліку фінансових витрат. Досліджено порядок капіталізації фінансових витрат на створення кваліфікаційного активу.

Ключові слова: фінансові витрати, кваліфікаційний актив, капіталізація фінансових витрат

Постановка проблеми. Постійне зростання конкуренції на ринку обумовлює потребу розширення діяльності підприємства, вкладання коштів у поліпшення матеріально-технічної бази, розробку нових видів продукції, удосконалення якості продукції, пошук нових ринків збуту, розвиток маркетингової політики підприємств. Для вирішення цих проблем суб'єктам господарювання досить часто доводиться залучати грошові кошти, внаслідок чого виникають додаткові фінансові витрати. При цьому необхідно зауважити, що в залежності від облікової політики підприємства та цілей, на які використано запозичені кошти варіанти відображення в обліку фінансових витрат можуть принципово відрізнитись.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Реформування вітчизняної системи бухгалтерського обліку у зв'язку з переходом на міжнародні стандарти

фінансової звітності обумовлює підвищення уваги науковців до окремих аспектів організації обліку, зокрема, обліку фінансових витрат.

У наукових джерелах питання особливостей обліку фінансових витрат пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу розкриті досить широко і представлено публікаціями багатьох науковців: С. Голов, О. Міронова, В. Пархоменко, О.Чижищин та інші.

Так, у своїх працях С. Голов [1] приділяє увагу особливостям обліку фінансових витрат за міжнародними стандартами. О. Міронова [2] співставляє окремі норми П(С)БО 31 «Фінансові витрати» та П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість». В. Пархоменко [3] аналізує організацію обліку фінансових витрат на створення кваліфікаційного активу. О.Чижищин [4] досліджує порядок обліку і капіталізації фінансових витрат при різних умовах створення кваліфікаційного активу.

Метою статті є дослідження існуючих підходів та проблемних аспектів обліку фінансових витрат на створення кваліфікаційного активу.

Виклад основного матеріалу. З метою забезпечення достовірності, об'єктивності, доцільності та правильності облікової інформації, ведення обліку та складання фінансової звітності повинно ґрунтуватись на визначених законодавством принципах. Облік фінансових витрат повинен здійснюватися з урахуванням принципу відповідності і нарахування доходів і витрат та принципу обачності.

Облік фінансових витрат в Україні регламентується П(С)БО 31 «Фінансові витрати» та МСБО 23 «Витрати на позики». Згідно з п. 3 П(С)БО 31 фінансові витрати – це витрати на проценти та інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями [5].

Для цілей бухгалтерського обліку, фінансові витрати включають:

- відсотки за користування короткостроковими і довгостроковими позиками банків, банківським овердрафтом;
- відсотки за облігаціями випущеними, векселями виданими;

- дисконт за облігаціями, амортизація інших знижок, пов'язаних з позиками;

- відсотки за фінансовою орендою активів [6].

П(С)БО 31 та МСБО 23 визначають два методи обліку фінансових витрат: базовий та альтернативний (рис. 1). Виходячи з доцільності, обґрунтованості та з урахування норм чинних стандартів кожне підприємство самостійно обирає метод обліку фінансових витрат, який обов'язково повинен знайти відображення в обліковій політиці підприємства.

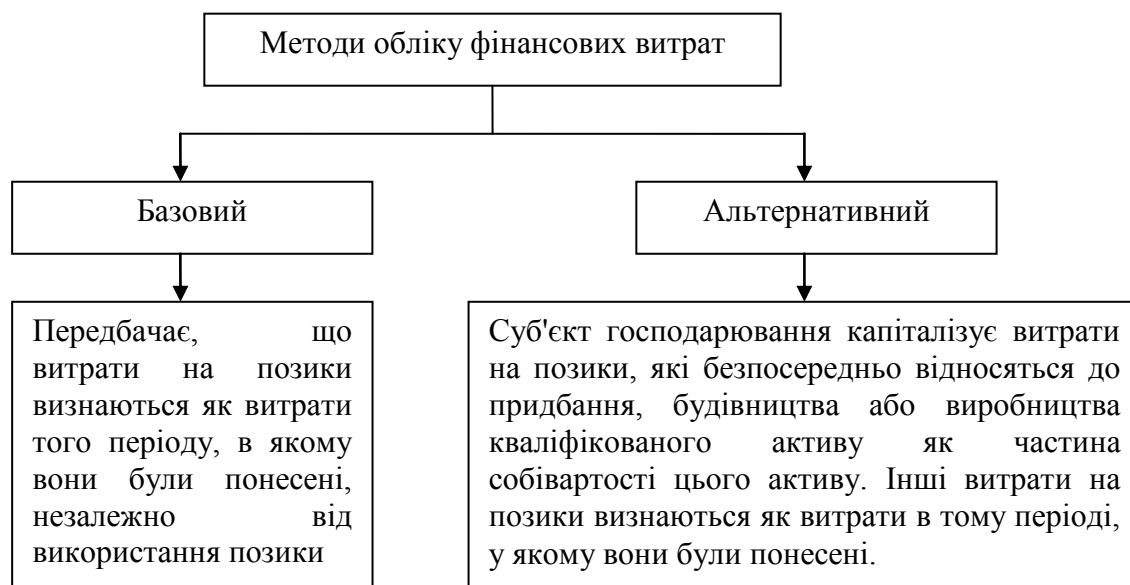

Рисунок 1 – Методи обліку фінансових витрат

Відповідно до П(С)БО 31, фінансові витрати визначаються витратами того звітного періоду, в якому вони були нараховані, окрім випадку, коли облікова політика підприємства передбачає капіталізацію фінансових витрат, пов'язаних із створенням кваліфікаційного активу. Капіталізація фінансових витрат – це включення фінансових витрат до собівартості кваліфікаційного активу[5].

Варто також зазначити, що вітчизняними стандартами передбачається перелік суб'єктів господарювання, які не можуть здійснювати капіталізацію фінансових витрат: суб'єкти малого підприємництва – юридичні особи, представництва іноземних суб'єктів господарювання та юридичні особи, що не

займаються підприємницькою діяльністю. Такі категорії юридичних осіб повинні відображати фінансові витрати у складі витрат звітного періоду. Всі інші підприємства можуть здійснювати капіталізацію лише тих витрат, які пов'язані зі створенням кваліфікаційного активу.

Відповідно до П(С)БО 31 кваліфікаційний актив – це актив, який потребує суттєвого часу для його створення [5]. Згідно з МСБО 23, кваліфікований актив - це актив, який обов'язково потребує суттєвого періоду для підготовки його до використання за призначенням чи для реалізації [7]. При цьому доцільно зауважити, що даними стандартами не визначається критерій суттєвості часу, тобто скільки саме повинно тривати створення активу, щоб його можна було вважати кваліфікаційним. Досить часто критерієм суттєвості часу в обліку вважається період в один рік (наприклад, при класифікації активів на оборотні і необоротні, або зобов'язань на поточні та довгострокові). Втім, такий критерій не є обов'язковим для визнання активу кваліфікаційним.

Так, з метою роз'яснення поняття кваліфікаційний актив, П(С)БО 31 надає приклади кваліфікаційних активів. Одним із таких прикладів наведено незавершене виробництво з тривалим операційним циклом, наприклад, вино, коньяк, що потребує кілька років (місяців) технологічної витримки. Отже, даний приклад дає змогу стверджувати, що суттєвим часом для створення кваліфікаційного активу може вважатись період в декілька місяців. Виходячи зі специфіки діяльності та виробничого процесу кожному підприємству, яке обирає альтернативний метод обліку фінансових витрат доцільно в обліковій політиці конкретизувати поріг суттєвості для часу на створення кваліфікаційного активу.

Таким чином, виходячи з терміну створення активу, один і той самий вид активів може вважатись і не вважатись кваліфікаційним (таблиця 1).

Таблиця 1. – Приклад кваліфікаційних і не кваліфікаційних активів

№	Вид активу	Приклад	
		Вважається кваліфікаційним активом	Не вважається кваліфікаційним активом

1	Незавершене виробництво	Незавершене виробництво з тривалим операційним циклом. Наприклад, коньяк, що потребує кілька років (місяців) технологічної витримки	Незавершене виробництво з коротким операційним циклом. Наприклад, незавершені вироби, що будуть виготовлені найближчим часом.
2	Інвестиційна нерухомість	Офісні приміщення, що здаються в оренду але потребують тривалого строку для модернізації (добудови)	Офісні приміщення (будівля, земельна ділянка), що здаються в оренду
3	Капітальні інвестиції	Незавершене будівництво будівель, споруд; створення нематеріальних активів	Обладнання для монтажу, що не потребує суттєвого часу для доведення обладнання до стану, коли воно придатне до використання
4	Біологічні активи	Створення багаторічних насаджень	Придбання великої рогатої худоби

Капіталізація фінансових витрат починається з того періоду, у якому визнаються витрати, але обов'язковою умовою виступає їх достовірна оцінка, та подія, яка фактично відбулась. Наприклад, при наявності акцептованого до сплати рахунку за надані послуги та виконану роботу.

Важливим аспектом обліку фінансових витрат на створення кваліфікаційного активу виступає процедура умов проведення капіталізації з погляду П(С)БО 31 та МСБО 23. Порівняння даних стандартів дозволяє простежити особливості процедури капіталізації фінансових витрат на створення кваліфікаційних активів (таблиця 2) [5, 7].

Таблиця 2. – Порівняльна характеристика капіталізації фінансових витрат відповідно до П(С)БО 31 «Фінансові витрати» та МСБО 23 «Витрати на позики»

№	Умови капіталізації	П(С)БО 31 «Фінансові витрати»	МСБО 23»Витрати та позики»
---	---------------------	-------------------------------	----------------------------

1	Початок капіталізації	Капіталізація фінансових витрат починається за наявності таких умов: - визнання витрат, пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу; - визнання фінансових витрат, пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу; - виконання робіт зі створення кваліфікаційного активу, включаючи технічні та адміністративні заходи, що виконуються до початку створення такого активу	Датою початку капіталізації є дата, коли суб'єкт господарювання вперше виконує всі умови, наведені нижче, а саме: - він поніс витрати, пов'язані з активом; - він поніс витрати на позики; - він веде діяльність, необхідну для підготовки активу до його використання за призначенням або продажу.
2	Призупинення капіталізації	Призупиняється на період, у якому на суттєвий час зупинилось виконання робіт зі створення кваліфікаційного активу. На період зупинення виконання робіт фінансові витрати, пов'язані з утриманням частково завершених кваліфікаційних активів, визнаються фінансовими витратами того звітного періоду, за який їх нараховано.	Суб'єкт господарювання призупиняє капіталізувати витрати на позики протягом тривалих періодів, у яких він призупиняє активну розробку кваліфікованого активу.
3	Припинення капіталізації	Капіталізація фінансових витрат припиняється, в тому випадку, якщо створення кваліфікаційного активу завершено.	Суб'єкт господарювання припиняє капіталізувати витрати на позики, якщо по суті, вся діяльність, необхідна для підготовки кваліфікованого активу до його передбаченого використання або продажу, завершена.

Отже, дані таблиці 2 свідчать, що існують певні відмінності у початку, призупиненні та припиненні капіталізації фінансових витрат. Наявність певних відмінностей можна пояснити національними особливостями обліку, в цілому ж можна стверджувати, що національні стандарти не суперечать міжнародним у питаннях капіталізації фінансових витрат на створення кваліфікаційного активу.

При цьому П(С)БО 31 передбачено різні варіанти капіталізації фінансових витрат (таблиця 3).

Таблиця 3. – Варіанти капіталізації фінансових витрат відповідно до П(С)БО 31 «Фінансові витрати» [8]

№	Варіант	Сума фінансових витрат що підлягає капіталізації
1	Кошти запозичено безпосередньо з метою створення кваліфікаційного активу	Капіталізуються фактичні визнані у звіт-ному періоді, фінансові витрати, які пов'язані з цим запозиченням (за вирахуванням доходу від тимчасового фінансового інвестування запозичених коштів). Формула розрахунку: $K = P \times r, (1)$ де K — сума витрат що капіталізується; P — сума позики; r — ставка відсотка за позику
2	Запозичення, безпосередньо не пов'язані зі створенням кваліфікаційного активу	Сума фінансових витрат, що підлягає включенню до собівартості кваліфікаційного активу, є добутком норми капіталізації та середньозважених витрат на створення кваліфікаційного активу (з урахуванням витрат на створення такого кваліфікаційного активу на початок звітного періоду, включаючи раніше капіталізовані фінансові витрати). Формули для розрахунку: $K = K_{\text{Асер.зв.}} \times \text{НК}, (2)$ де $K_{\text{Асер.зв.}}$ — середньозважена сума витрат на створення кваліфікаційного активу; НК — норма капіталізації фінансових витрат
3	Запозичення, безпосередньо не пов'язані зі створенням кваліфікаційного активу	$K_{\text{Асер.зв.}} = K_{\text{А}} \times k, (3)$ де $K_{\text{А}}$ — витрати на створення кваліфікаційного активу; k — зважений коефіцієнт. $k = t/T, (4)$ де t — кількість днів (місяців) звітного періоду, протягом яких інвестиції були складовою вартості кваліфікаційного активу); T — загальна кількість днів (місяців) у цьому звітному періоді. $\text{НК} = \frac{\sum P_i r_i k_i}{\sum P_i}, (5)$
4	Наявні запозичення, Безпосередньо пов'язані зі створенням кваліфікаційного активу, та інші запозичення, які безпосередньо не пов'язані зі створенням кваліфікаційного активу	Сума фінансових витрат, що підлягає включенню до собівартості кваліфікаційного активу, визначається у такому порядку: 1. Визначається сума фінансових витрат за формулою 1. 2. Визначається добуток норми капіталізації фінансових витрат (яка визначається за вирахуванням непогашених запозичень, безпосередньо пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу) та середньозважених витрат, безпосередньо пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу (за вирахуванням непогашених запозичень, безпосередньо пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу). 3. Складанням сум фінансових витрат, визначених за розрахунками згідно з підпунктами 1 і 2, установлюється загальна сума фінансових витрат, що підлягає включенню до собівартості кваліфікаційного активу.

Цікавим є той факт, що кваліфікаційний актив може складатися з декількох частин, які створюються окремо, і кожна частина може використовуватися до завершення створення інших частин. Прикладом можна вважати атомну електростанцію, яка має декілька енергоблоків, кожен з яких

вводиться в експлуатацію по мірі завершення його виготовлення, будівництва. Тоді, капіталізація витрат, які зв'язані з відповідною частиною кваліфікаційного активу, призупиняється, якщо завершена вся діяльність, необхідна для підготовки цієї частини до використання за призначенням, або реалізації.

Якщо ж в процесі створення активу виявляється, що вартість очікуваного відшкодування нижче балансової вартості цього активу, капіталізація витрат на позики продовжується, але балансову вартість потрібно списати до вартості очікуваного відшкодування [1].

Схематично порядок прийняття рішення щодо відображення витрат на позики в обліку та звітності можна представити наступним чином (рис. 2).

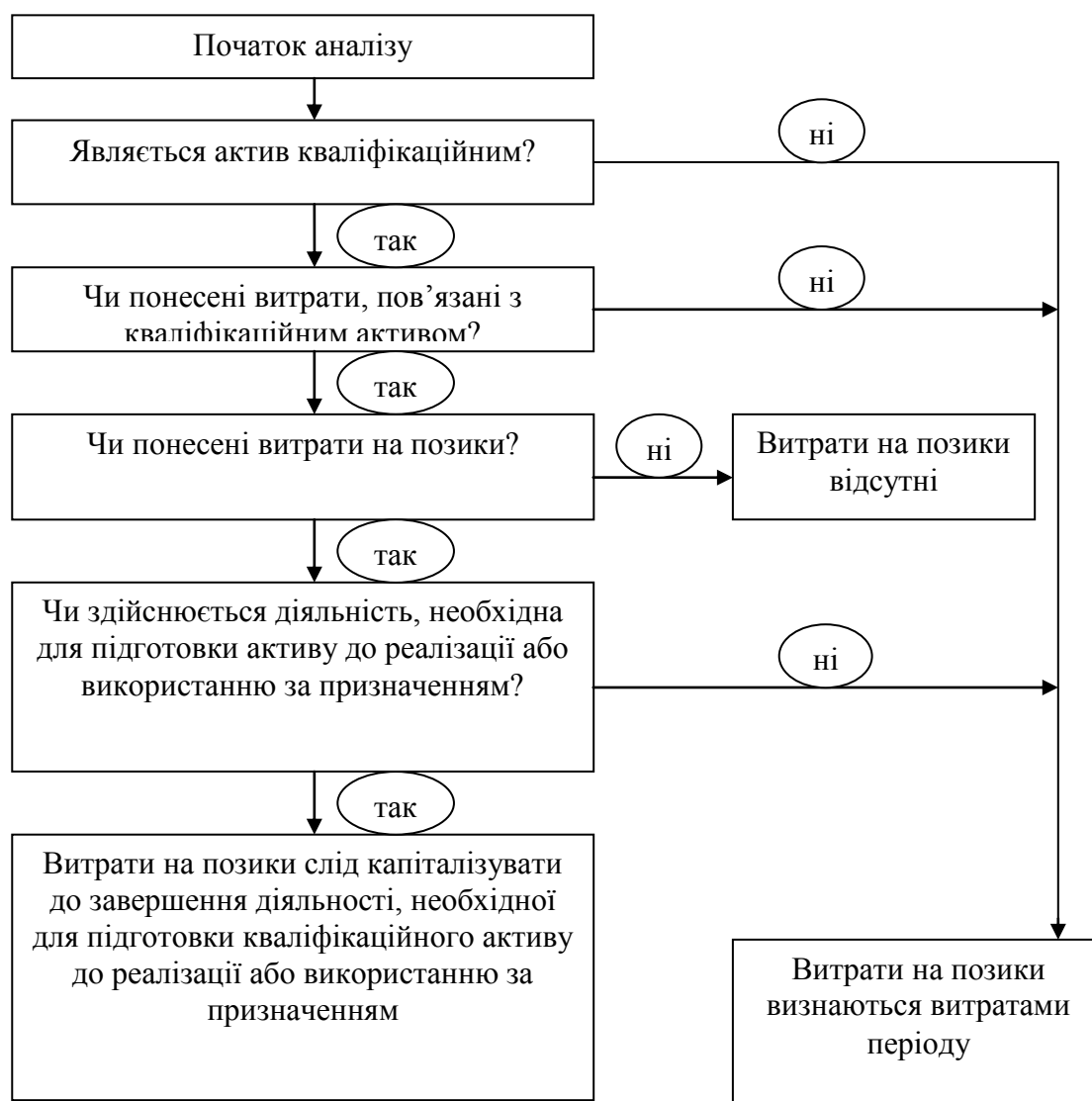

Рисунок 2. – Алгоритм прийняття рішення при відображенні витрат на позики в обліку і звітності [1]

Висновки і пропозиції. Таким чином, процес відображення фінансових витрат при створенні кваліфікаційного активу є досить складним, потребує проведення трудомістких розрахунків, чіткого розуміння норм міжнародних та вітчизняних стандартів обліку. Крім того, дана ділянка обліку обов'язково повинна знайти відображення в обліковій політиці підприємства. В наказі про облікову політику необхідно навести інформацію щодо обраного методу обліку фінансових витрат (базовий чи альтернативний) а також поріг суттєвості для часу, необхідного на створення кваліфікаційного активу.

Список використаних джерел:

1. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2013. – 1072 с.
2. Міронова О.І. Інвестиційна нерухомість і фінансові витрати: співставність окремих норм П(С)БО 31 «Фінансові витрати» і П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість» / О.І. Міронова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/1562/1/15.pdf>.
3. Пархоменко В. Річна фінансова звітність / В. Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 1. – С. 2–16.
4. Чижищин О.І. Проблеми обліку капіталізації фінансових витрат / О.І. Чижищин // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/ujrn/soc_gum/Aprer/2010_6_1/26.pdf.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 31 «Фінансові витрати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Методичні рекомендації по бухгалтерському обліку фінансових витрат витрат [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://audit-optim.com.ua>.

7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 23 «Витрати на позики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
8. Ткач І.В. Визначення первісної вартості при їх надходженні на підприємство / І.В. Ткач // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/1206/1/Тkach.pdf>.

Серпенинова Ю.С., Алтынцева О.С. Особенности учета финансовых расходов при создании квалификационных активов

В статье проанализирована существующая нормативно-правовая база по вопросам регулирования учета финансовых затрат. Рассмотрены особенности учета и альтернативные подходы к отражению в учете финансовых затрат. Исследован порядок капитализации финансовых затрат на создание квалификационного актива.

Ключевые слова: финансовые расходы, квалификационный актив, капитализация финансовых затрат

Serpeninova Y.S., Altintceva O.S. Accounting features of financial expenses to qualifying assets creating

The article analyses the existing legislation of and financial costs accounting regulation. Peculiarities of accounting and alternative approaches to accounting for financial costs is analyzed. It is investigated the procedure for the capitalization of financial costs for a qualifying asset creation.

Key words: financial costs, qualifying asset, financial costs capitalization

Серпенинова Ю.С. – кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

Алтынцева О.С. – студентка спеціальності «Облік і аудит» ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

